

Byt växter – inte skadegörare!

Tänk på att vid till exempel växtbytdagar inte i onödan sprida oönskade djur och växter till andra trädgårdar. Även vid egen import eller när du är ute och reser och tar hem växter kan oönskade skadegörare spridas.

Sniglar och snäckor

Spanska skogssnigeln är en känd och besvärlig skadegörare på många växter. Den sprids huvudsakligen som ägg och unga sniglar i jord och rotsystem på växter. Sniglar och ägg kan följa med växter från någon trädgårdsbutik och med växter man byter trädgårdsägare emellan.

Har man spansk skogssnigel i sin trädgård bör man undvika att ta med egna planter till en växtbytdag om de inte odlats

isolerat under noggrann kontroll alternativt spolats rena från jord och sedan satts i en kruka med ny jord från påse. Sniglar och snäckor kan också sitta under eller i något skrymsle på t ex krukor, lådor, plantbrätten och lastpallar. Kontrollera därför även allt emballage som stått i trädgården och ska med till växtbytdagen. Samma sak gäller förpackningar du tar hem växter eller jord i.

För att försäkra sig om att nya planter är snigelfria, utan att skölja bort jorden, kan

man sätta dem i karantän innan de planteras. Karantänen kan vara så enkel som ett vattenbad i några dagar, en tättslutande plastpåse runt krukan eller en avskilt placerad pallkrage fodrad med plast och med en horisontell kant av t ex takpapp runt om, så att eventuella sniglar inte tar sig ut så lätt. Det viktigaste är att kontrollera plantorna regelbundet morgon och kväll. Utveckling från ägg till snigel tar, beroende på temperatur, ca 4 veckor. Ju längre karantän, desto säkrare snigelkontroll.

Jordgubbar, hallon och svarta vinbär

Äldre bärplantor i våra trädgårdar är ofta angripna av en eller flera skadegörare och har nedsatt produktion. När det gäller dessa växtslag rekommenderas därför att man

egentligen alltid skaffar nytt friskt växtmaterial till sin trädgård dvs köper nya, certifierade plantor i trädgårdsbutiken. Från dessa nya friska plantor är det sedan mindre risk att uppföröka eget växtmaterial. Tänk på att sortskyddade namnsorter kan vara licensbelagda och inte får inte förökas och säljas vidare utan avgift.

På hallon är det främst virus och fytoplasmasjukdomar man skall vara uppmärksam på. Symptomen kan vara latent men ofta blir plantorna försvagade och bladen kan bli gulfläckiga. På svarta vinbär är angrepp av gallkvalster vanligt. Dessa sprider i sin tur virussjukdomen reversion och skörden avtar. Angreppet syns bäst på våren som onormalt runda, uppsvällda bladknoppar där kvalstren övervintrar.

Jordgubbsplantor som är äldre än ca 3 år är i riskzonen vad det gäller angrepp av blakvalster, nematoder och svampsjukdomar. Skadegörarna sprids även till revorna vilket gör att revplantor från äldre moderplantor, som ofta är smittade, inte är lämpligt att dela med sig av.

Är man ute efter en ovanlig, åtråvärd sort som någon har kan det förstås vara intressant att byta plantor men det är bra att upplysa mottagaren om eventuella sjukdomar och skadegörare.

Potatis

För att säkert få friska knölar måste man köpa statsplomberat utsäde. Potatis från egen odling eller mataffären kan vara angripna av virus, nematoder, skorv, brunröta eller potatiskräfta vilket sprids med knölar. Tar man med sig knölar för att byta är det därför viktigt att man varit uppmärksam på sjukdomar i sin odling.

Fruktträd

Gamla fruktträd i våra trädgårdar är ofta smittade av en eller flera virus utan att det syns. Kvistar från dessa träd kan överföra virus till andra träd vid ympning. Det är särskilt viktigt att tänka på om mottagaren har för avsikt att ympa på ett E-märkt (certifierat) fruktträd eftersom dessa är fria från vi-

rus, läs mer på www.eplanta.com. Man bör inte ta ympris från träd som har fruktträdskräfta. Sjukdomen har ökat i omfattning beroende på klimatförändringar och även genom införsel av smittat plantskolematerial från utlandet.

Sjuka perenner och lignoser

Perenner är det tacksamt att dela med sig av. Plantburna sjukdomar på perenner finns det också t ex virus på funkia *Hosta*, nematoder på bergenia *Bergenia*, mjöldagg på vissa sorter av flox *Phlox* och aster *Aster*.

På vedartade växter, lignoser, finns t ex syrenbakterios som du kan sprida vidare om du tar småplantor från äldre syrenbestånd, t ex för att göra en ny häck.

Ogräs

Fleråriga ogräs är också något att se upp med när man byter växter. Kirskål, knölklocka, åkervinda, revsmörblomma, åkerfräken, strandfräne och kvickrot är några exempel på besvärliga ogräs. Dessa bör inte finnas med i de krukor man erbjuder vid växtbyte. Lär dig känna igen dem på hemsidan ”Den virtuella floran” från Naturhistoriska Riksmuseet <http://linnaeus.nrm.se/flora/>.

Annat att tänka på

Buxbomsjuka *Cylindrocladium buxicola* är en aggressiv svamp som nu sprider sig över Sverige. Svampen sprids effektivast med plantmaterial som flyttas runt mellan trädgårdar och plantskolor. Om din äldre buxbomhäck ser frisk ut kan du lugnt ta sticklingar av den och skänka vidare.

Levermossa *Marchantiophyta* är en slags mossa som gärna lever i krukor och på så sätt kväver perenner som krukodlas. I ra-

batten har den svårare att överleva som tur är. Den bekämpning som står till buds är noggrann rensning av krukorna innan man planterar hemma. Mossangynnas av fuktighet. Ett tips kan vara att strö grov sand/fint grus runt växten för att missgynna mossan.

Sätt rätt växt på rätt plats. Vet du i vilken odlingszon växter du köper eller byter passar (gäller vedartade plantor)? Hårdighet är alltid bra att känna till eftersom vinterskador kan vara inkörsport för skadegörare.

Håll dig uppdaterad

Att ta med växter från utlandet kan innebära risk för smitta. Växtpass, dvs ett sundhetsintyg, krävs för t ex potatis, vinranka och citrus. Exakt vilka regler som gäller för införsel till Sverige hittar man på Jordbruksverkets hemsida www.jordbruksverket.se. Var även uppmärksam på växter du handlar via internet: ser de friska ut när de kommer hem till dig?

Köp eller byt aldrig sjuka eller skadedjursangripna växter, om du inte är säker på att angreppet är harmlöst förstås.

Hela tiden dyker nya skadegörare upp. På Jordbruksverkets hemsida hittar du även information kring de nyaste skade-

görarna och sjukdomarna. Tänk efter före vid all import, t ex träemballage är även det ett sätt att föra in oönskade organismer hit till Sverige.

*Text: Eva Wirén, Ann-Catrin Thor och Lise-Lotte Björkman
Illustration: Anette Blåberg*

Nytorpsvägen 34, Box 2966, 187 29 Täby, tel 08-792 13 15, www.tradgard.org